

Lajos, kedves
munkatársaimnak
embérekül

Ötön hársi

1955. II. 15.

Zoltán Fraumak

Szeretettel

apád

Bpest 1981 ^{deleg} ~~husvét~~

- 1 -

Az új egyetemek és a nemzeti kultúra.

Rectori székfoglaló.

Tartotta: 1915: s

Dr. Polner Ötön, rektori hatáskörrel felruházott
dékán

MÉLYEN TISZTELT KÖZÖNSÉG !

Nemzeti létünk évezredes küzdelmei után soha nem hallott és soha nem látott erővel ki-tört és immár több mint (egy/egész) álló eszten-deje folyton zugó „zivataroknak” közepette az ország tanintézetei másodszor kezdik meg a ha-za itthon maradt ifjuságának oktatását; a nem-zet majdan gyümölcsöt hozó ama virágjának, me-lyet a zivatar még el nem sodort és le nem tört, öntözgetését és ápolását. Midőn tizenegy hó-nappal ezelőtt, az elmúlt 1914-ik év október havában a pozsonyi egyetemen, mely akkor először nyitotta meg kapuit, oktató munkásságunkat mi is megkezdettük, első kapavágásunkat semmiféle szélesebb körű ünnepséggel nem kötöttük össze. Akkor, mikor az észak felől félelmetes se-tétséggel közeledő zivatar első villám-csapásai csi-káztak körülöttünk; mikor aggodó lélekkel les-tük, vajjon nemzetünk évezredes munkájának ter-mését az átláthatatlan tömegben ránk zuduló jég nem fogja-e tönkre verni s szorongó szív-vel kérdeztük, vajjon annak, a mit vetni készü-lünk, lesz-e még kikeletje, nem gondoltuk elmu-laszthatónak, hogy bemenvén az Isten házába az Ur segedelmét kérjük munkásságunk megkezdésé-hez folytatásához és bevégzéséhez, de nem tar-tottuk ^{gon} időszerűnek, hogy kimenvén a nyilvános-ság elé, a tanév megnyitást szélesebb körű ün-

Feladványunk alkalmával nekünk adott útmutatását.

nepség tárgyává tegyük. Követtük ezzel a magas kormányunk is ~~fa~~ ^{fa} ~~mult tanév elején adott utasítását.~~

É a zivatar is tovább hurodván

A helyzet azóta megváltozott. A háborúnak hosszán tizenhárom hónapja a háborus állapot^{ok}hoz hozzászoktatott, ~~sp~~ ^{sp} mintha a zivataros ég alján ~~ta~~ jobb kilátással kecsegtető világosság derengene.

[egyetem

A helyzetnek ez a változása okozza, hogy a tanév megnyitást ^{át} ez alkalommal már szélesebb körben van szerencsénk megünnepelni. Ünneplésünk azonban még jelenleg is csak a tanév megnyitására szorítkozik s nem jelenti az egyetem, mint új tanintézet megnyitásának megünnepelését ~~is~~. Ezt úgy, miként a háboru kitörése előtt tervezve volt, megakadályozta az időközben kitört háború, s arra a jelenlegi időt magas kormányunk még mindig nem tartja alkalmasnak. Az ősi koronázó városban elhelyezett egyetemünk megnyitásának és alapkövetételének koronás királyunk és a fenséges uralkodóház tagjainak reménylett jelenlétével fényesebbé váló megünneplése későbbi idő és alkalom számára van fentartva.

Mai ünnepélyes összejövetelünk és ülésünk tehát csak korlátolt tárgyú. Mégis azt hiszem, nem mulaszthatjuk el ezt az alkalmat, hogy az új egyetemek felállításának jelentőségéről megemlékezzünk, mert az eddigi két magyar egyetem mellett két új magyar egyetem-

Kulturalis

nek a megnyilta oly esemény, melynek h jelentősége még az óriási világháború nagy következményei és hatásai mellett is kellő méltánylást érdemel és a mely mellett némán elhaladnunk nem szabad.

A két új egyetemnek a megnyilta ugyanis Magyarország kulturalis fejlődésében új korszaknak a kezdetét jelenti; - kell, ^{hogy} jelentse.

Alkotmányos életünk visszaállítása, az 1867. évi kiegyezés után az egyetemi oktatás a kolozsvári egyetemnek 1872-ben történt felállításával, a 80-as évektől kezdve a budapesti egyetemnek, majd utóbb a kolozsvári egyetemnek nagyobb arányu ~~kiegészítésével~~ felszerelésével és bővítésével fejlődésnek indult ugyan, de ez a fejlődés még sem volt kielégítő, mert az egyetemi oktatással szemben felmerült szükségleteket kielégíteni nem bírta. Ujabb állami és társadalmi életünk az egyetemi oktatást oly nagy mértékben vette igénybe, hogy annak a két régi egyetem, bármennyire fejlődött és bővült is, eleget tenni nem bírt és oly állapotok állottak elő, amelyek között újabb egyetemek felállításának szüksége már igen régen égetővé vált.

Ugyan ez alatt az idő alatt az alsó és középiskolázás terén a tanuló ifjúság számának növekedésével többé kevésbé lépést tartott az alsó és középiskolák megfelelő szaporítása. A felső, különösen pedig az egyetemi oktatás terén ~~arabban~~ sajátos módon az a felfogás

érvényesült, - hogy az egyetemi ifjúságnak a régi számhoz képest szinte a végtelenségig menő növekedése dacára az újabb egyetemek felállitása várhat, hogy a kielégítő egyetemi oktatás szükséglete más, fontosabbnak tekintett szükséglet mellett háttérbe helyezhető. Indoklásul ~~e~~ sajátságos felfogásnak igen gyakran azzal az állítással találkozunk, hogy új egyetemek felállitásához hiányoznak anyagi és szellemi erőink.

Ezzel a felfogással való szakítást jelenti a két új egyetem felállitásának elhatározása és ennek az elhatározásnak a foganatosítása; jelenti annak a belátását, hogy az egyetemi oktatás, mint kulturális szükséglet nem áll hátrább más állami szükségletnél; hogy erre a szükségletre az anyagi eszközöknek úgy meg kell lenniök, mint más állami szükségletre, és hogy a hozzá való szellemi erőink nem hiányzanak. Szellemi erőink gyakran felpanaszolt hiányáról igazság szerint soha sem lehetett szó; annyira nem, hogy szellemi erőink feleslegéből, miután ~~itt~~ kellően nem érvényesülhettek, még a külföldi egyetemek el látására is jutott és igen gyakran szellemi ~~erők~~ ^{erők} hiányának a látszata csak azért volt meg, mert megfelelő számú egyetemnek nem ~~létében~~ ^{oda} való szellemi erőink kénytelenek voltak másfelé érvényesülést keresni. Van ^a magyar ~~országban~~ ^{ságban} szellemi erő túlon-túl bármely feladatra, ~~csak~~ ^{van} kell érvényesülését mesterséges módon meg-

me akarjuk
[lehet azt mondani amik

akadályozni.

Legyen szabad reménylenünk, hogy a jövőre nézve az új egyetemek felállításával beállott forduló pnttal kezdődő új korszakban az egyetemi oktatás fejlesztése azon, a jóformán holt ponton, a melyen eddig volt, meg nem fog állni, hanem a hozzá fűződő követelmények igényeivel lépést fog tartani.

A mit eddigi megjegyzéseimben mondtam, ~~az~~ abból a felfogásból indul ki, hogy valamely ország műveltségének fejlesztésére szolgáló eszközök szükségletei nem kevésbé fontosak, mint más irányú szükségletei. Pedig tekintettel Magyarország különleges viszonyaira annak az állításnak is meg volna a jogosultsága, hogy épen Magyarországon, a magyar nemzet kulturális szükségletei olyanok, amelyeket talán a legelső sorba kellene állítani. A legelső sorba, mert az a cél, hogy a magyar állam magyar nemzeti jellegét megóvja; szabatosabban: hogy a magyar nemzet sajátos külön magyar államot tartson fenn - és végeredményben mi e cél érdekében bocsátkoztunk bele oly lelkesedéssel a jelenleg kint dúló világháborúba - nem a gyakorlati politikában annyi előszeretettel használt, de csak pillanatnyi sikereket nyújtó taktikai eszközökkel érhető el, mintsem ennél sokkal szilárdabban megállapított, biztosabban ^{célra} ~~szólva~~ vezető úton, t. i. a magyar kultúra fejlesztésének az útján. A magyar kultúrának ebben az országban való megerősödésétől, elterjesztésétől, minden más kultúra felett való felsőbbségétől függ nemzeti

jellegünk fentartása, a magyar nemzetnek a magyar államban való hegemóniája, a magyar államnak, mint olyannak fennmaradása.

A nemzet, kulturális közösség. Nem a le-
származáson, nem a faji jellegen, nem a fizikai
rokonságon, hanem az egyforma műveltségen, egy-
forma kulturán, és ennek tudatán alapuló kap-
csolat az egyesek között. A nemzeti közösség
legélesebben a közös nyelvben jut kifejezésre. De
a nyelv is csak a művelődésnek egyik terméke.
Ezért él a nemzet, mint művelődési közösség a
nyelvében, mint a közös műveltség termékében. De
a nemzet élete nemcsak nyelvben nyilvánul meg,
hanem a műveltségnek más termékeiben is. Erköl-
cseiben, szokásaiban, életmódjában, gondolkodá-
sában, magános életviszonyait és közszervezetét
szabályozó jogintézményeiben, művészetében, költ-
észetében, bölcselkedésében. Mindeme kulturális
jelenségek közössége az egyszerűbb vérségi kap-
csolatokban fennálló közösségekből, részben a
faji kötelékekből fakad, de a geographiaailag
egységes és összetartozó föld-területen, hasonló
természeti viszonyok között való élés, az egy-
séges állami szervezet és a mindezek következtében
előálló sűrűbb kölcsönös érintkezés szintén
hatalmas tényezői a nemzet kulturális kö-
zösség kifejlődésének oly népelemek között is,
a melyek eredetileg nem tartoznak ugyanazokhoz
a primitív vérségi és faji kapcsolatokhoz,

Azoknak a művelődési termékeknek a közös-
sége, melyek a közös nyelven kívül alapjai az

egy nemzetté összeforrásnak, annál fontosabb, mennél kevésbé van meg valamely államban a nyelvi egység. Az egy állami szervezettel és egységes állami területtel összefüzdött nép különböző nemzetrészekből, u. m. nemzetiségekből állhat és a sok nemzetiségű összetétele a népnek a nép soknyelvűségében jut leginkább kifejezésre. A soknyelvűség sokféle művelődési közösséget is jelent és e sokféle művelődési közösség megkülönböztetett nemzetekké, vagy nemzetrészekké való fejlődés^{re}, esetleg más hasonló nyelvű nemzetrészek^k egy állami szervezetben való egyesülésre irányuló törekvést szülhet; tehát oly jelenség, a melynek az államra bomlasztó hatása van, vagy lehet!

Az állam ugyanis valamely népnek meghatározott földterülethez fűződő hatalmi szervezettsége. Ezt a hatalmi szervezettséget különféle erők hozhatják létre és tarthatják ~~AAA~~ fenn. Létrehozhatja és fentarthatja egyesek vagy családok /dynastiák/ hatalmi érdeke; létrehozhatja és fentarthatja bizonyos földrajzilag összefüggő területen élő népességnek más államok között való sajátos elhelyeződése, vagy különböző államok hatalmi versengése; létrehozhatja és fentarthatja a gazdasági érdekközösség is; de, ha a történelmet vizsgálják, a tények alapján meg kell állapítanunk, hogy a most említett ok^kból keletkezett és fentartott államok csak kivételes jelenségek s hogy a legállandóbb és legelterjedtebb államalakító és államfentartó erő a kulturális közösség és annak

tudata: a nemzeti együttérzés. E kulturális közösségen és nemzeti együttérzésen alapuló állam népéhez is tartozhatnak más kulturális közösségeknek, más nemzeteknek individumai, de ez nem zárja ki, hogy az államalkotó és államfenntartó főtenyező ~~osa~~ az illető államnak ~~irányát adó~~ vezető népeleme, ^{legyen} nemzete s az illető államnak jellegét, céljait, törekvéseit ő adja és határozza meg, a melyekhez a többi népelemek, nemzetiségek alkalmazkodni kénytelenek s a mennyiben nincsenek állambomlasztó elszakadó törekvéseik, önként alkalmazkodnak is.

Az utóbb vázolt helyzetben van hazánk. Itt is, mint mindenütt, a hol az állam népe nemcsak egy nyelvű népelemből áll, de a hol az állam mégis egy nemzetnek jellegét viseli magán, a hol ez az egy nemzet foglalja el az irányt adó, vezető helyzetet és ezt a helyzetet meg is akarja tartani, különösen fontos, hogy ezzel a nemzettel nyelvi közösségben nem levő népelemek vele legalább más kulturális közösséggel fűzessenek össze. Eme kulturális közösség megteremtésének előfeltétele azonban, hogy az állam vezető nemzete műveltségben legerősebb legyen, hogy művelődése az eltérő nyelvű népelemekre is kiterjesszék. A vezető nemzet műveltségeinek megerősítésére, kiterjesztésére a legpontosabb eszköz pedig, a nemzet kulturájának érdekeit szolgáló felső, különösen pedig az egyetemi oktatás.

Ar az egyetemi oktatásnak a vezető és művelő

Természetes, hogy a vezető nemzet kulturájának megerősített ^{és} az alsó és középiskolák is hatalmas tényezők: De a műveltség mint a világosság felülről terjed, és mennél szélesebb körökre akarjuk terjeszteni s mennél magasabbra akarjuk emelni a népi művelődést, annál szélesebbre kell terjeszteni, annál magasabbra kell emelni azt a világosság ~~forrását~~, melytől az alsóbb oktatás is ^avilágosságot ~~nyeri~~ nyeri: a felső, különösen az egyetemi oktatást.

Am az egyetemek ~~tudományt~~ tanító és művelő intézetek, a tudomány pedig, úgy mondják, nemzetközi. Valóban: a tudomány nemzetközi, mert az igazság mindenütt ugyanaz, és az igazság ismeretének is mindenütt ugyanannak kell lenni.

De az igazság ~~hoz~~ és annak ismeretéhez vezető utakban és módokban és ez utakat járó s módokat alkalmazó emberekben, azoknak gondolkodásában és felfogásában vannak különbségek s különösen a társadalmi és szellemi tudományok terén, már tárgyuk ama vonatkozásainál fogva is, a melyekben egyes nemzetekhez állnak, lehetnek és vannak nemzeti vonások.

Ezért a tudományt tanító és művelő egyetemek is lehetnek a különleges nemzeti művelődés előmozdítói; de minden esetre valamely ~~állam~~ állam vezető nemzete által felállított és fenntartott egyetemek ennek a nemzetnek művelődését erősítik, fokozzák és terjesztik. -

A múlt év őszen felállított két új egyetem

közül a pozsonyi Magyarország nyugati határszélén találta elhelyezését. Egyetemünk emez elhelyezése kétszeresen fontossá tette feladatát. Feladata egyrészt az ország nyugati felében, mely kulturában az országok^{nak} máris legelőre haladottabb vidéke, de a hol az országnak három nyelvterülete érintkezik, épen a magyar kultúrának erősítése, terjesztése; nem ellenséges irányzattal, nem magyar ajkú honfitársainkkal szemben, hanem tiszteleve azoknak anyanyelvük iránti szeretetét, értékes és pedig különösen kulturális tekintetben igen értékes tulajdonságaiknak a magyar kultúra szolgálatába való helyezésével és e tekintetben is ama kulturai közösség megszilárdításával, a mely eltérő nyelv mellett is az egy nemzetté összeforradást, az egy nemzetként való érzést lehetővé teszi.

Másfelől feladata egyetemünknek, hogy az ország határszélén a kultúra tekintetében is magyar határkő legyen. Ez a határkő fogja határozottan kifejezésre juttatni, hogy itt kezdődik a magyar művelődés; de ezt a határkő szerepét nem töltheti be kínai fal módjára. Az egyes nemzetek kulturái nemzeti jellgük^e mellett is kölcsönhatással vannak egymásra; igen nagy részük közös forrásokból táplákozik. Magyar kultúránk is ez előrehaladottabb nyugati nemzetek kulturájának hajtásait fogadta magába, de saját hajtásait hozzá adva, azzal többé kevésbé

összeolvasztja, azt átalakítva fejlesztette ki a sajátos magyar kulturát. Az idegen kultúrák emez átvételének és feldolgozásának folyamata közös jelensége az összes európai kultúráknak s az emberi művelődés közös kincsének eme különféle módozatok és értelemben való feldolgozása, mely a közös emberi művelődésnek nemzetenként különféle színezetet ad, egyik legértékesebb eredménye a különféle nemzetek létének.

Az idegen kultúrákkal való érintkezés, eredményeiknek ez imént jelzett módon való feldolgozása, ~~nagy~~ jainkban nincsen ugyan helyhez kötve s az ország legkeletibb részében fekvő művelődési góczok ezt a feladatot a nyugati nemzetek kulturáival szemben szintén elvégezhetik. De fekvésénél, a gyakori érintkezés lehetőségénél, mondhatjuk tehát majdnem *a milieu* ^ő ~~ő~~ jénél fogva erre legalkalmasabb mégis az ország nyugati határszélén elhelyezett egyetem és ennél fogva egyetemünknek egyik ~~hivatása~~ ^{hivatása} az is lesz, hogy, különösen a hozzánk legközelebb ^{elő} ~~elő~~ nagy német nemzet művelődésével való ezt az érintkezést, a magyar és német művelődésnek ezt a közvetítését első sorban elvégezzék. Ne értse félre senki e tekintetben! Nem a német kulturának egyszerű átültetéséről van szó, hanem arról, hogy azt a sok értékes eredményt, a mit a német nemzet kultúrájában - más nemzetek kultúrájának kölcsönhatása ~~alatt~~ ^{alatt} is - létrehoz, megismerjük és lehetővé tegyük azt, hogy a magyar szellem és

felfogás behatása alatt a magyar kultúra alkatrészévé átalakuljon; másrészt pedig, hogy csatornáivá legyünk a német nemzet felé a magyar nemzeti kultúra megismerésének és megbecsülésének, sőt ~~vájnak~~-rájuk való kiömlésének is. -

Egyetemünk országos jellegű intézmény és első sorban általános érdekű célokra kell törekednie; de a mondottak szerint bizonyos mértékig helyi vonatkozásai is vannak. E helyi vonatkozásoknál ^{függve} különösen két tényezőnek támogatása és rokonszenve becses és értékes ^{előt-} dol-
tunk. Az egyik tényező Pozsony városának nagy értelmiségű közönsége és a közönség érdemes hatóságai; a másik a közvélemény hivatászerű organuma, a helybeli sajtó. A közönség érdeklődésével és áldozatkészségével, mely már eddig is elismerésre méltóan nyilvánult meg, a mit e helyütt is köszönettel kell megállapítanunk, az egyetemet feladatának elérésében igen nagy mértékben elősegítheti s ez által saját erkölcsi és anyagi érdekeit is előmozdíthatja. A sajtó a közönség információjával, a közvéleményt kifejezésre juttató figyelmeztetéseivel, jó indulatú, de a tárgyilagos kritikát ki nem záró, sőt megkívánó támogatásával részmunkása azoknak az országos érdekeknek, amelyeknek elérése az egyetem feladatává lett. Nem kétlem, hogy mind a két tényezőnek, közönségnek és sajtónak ily értelmű támogatását és rokonszenvét birni fogjuk; a magam részéről kérem őket, hogy ezzel az egyetemet, mint közintézményt a köz

érdekében megajándékozni sziveskedjenek. —

Egyetemünk e pillanatban még kicsiny és fejletlen. De hiszem, hogy bizton reményelhetjük, hogy épen a pozsonyi egyetemnek a jelzettekben kidomborított fontossága azt fogja eredményezni, hogy egyetemünk csonkasága csakhamar meg fog szünni, épülete mielőbb betetőzést fog nyerni. Ha valamely ~~kar~~ tekintetében nyilván való volt az új egyetemek felállításának szüksége, úgy az bizonyára a jogi ~~kar~~, a mely immár megkezdte működését. De az orvosi kar felállításának égető szükségét a háboru eseményei és tapasztalatai nem kevésbé nyilvánvalóvá tették. A különben is drága emberéletben beállott nagy veszteségek folytán kell, hogy az emberélet nekünk még drágább legyen, hogy a népszaporodás, a gyógyítás és a közegészség ügye hazánkban a legmagasabb fokra emeltessék. A legilletékesebb tényezők előtt ismeretes, hogy elegendő számú, megfelelően képzett orvosi generatio ~~vezetése~~ ^{nevelése} csak két orvostudományi kar mellett kizárt dolog; hogy új orvostudományi karokra feltétlenül szükség van. Új orvostudományi kar felállítására pedig talán sehol alkalmasabb talaj ^{mint} ~~nincs~~ épen Pozsony városában. Az a körülmény, hogy a felállítandó orvostudományi kar ~~vezetése~~ a már kinevezett kitűnő orvosprofessorokban rendelkezésünkre állnak, remélnünk engedi, hogy a kar teljes kifejlődése a legközelebbi jövőben várható.

Hogy mennyira szüksége van Magyarországnak,

↳ első elemi

mint kiválóan földmivelő államnak arra, hogy mezőgazdaságát legalább megközelítőleg arra a fokra emelje, melyre mostohább természeti viszonyok között⁹ szorgalma mellett valóban csak az alapos tudás és műveltség folytán Németország fejlesztette a magát és hogy ebből a célból mennyire szükséges, hogy Magyarországnak eddig még mindig hiányzó egyetemi színvonalu mezőgazdasági főiskolája, mely tudvalevőleg a természettudományi karral kapcsolatban a pozsonyi egyetemre van tervezve, megvalósuljon, talán nem szükséges bővebben bizonyítgatnom.

(Hiszen a mezőgazdasági többtermelésnek főfeltétele a mezőgazdasági több tudás!)

Az orvostudományoktól és a mezőgazdasági tudományoktól elválaszthatatlan a természettudományok megfelelő tanítása és e tudományok karának felállítása. S ha visszaemlékezünk arra, amit az egyetemi oktatásnak a nemzeti műveltség szempontjából adó fontossága tekintetében az előbb jeleztem, vajjon ~~és világosság fe-~~ kétkelkedhetünk-e, hogy annak a karnak egyetemünkön való gyors felállítása, amely első sorban van hivatva vezetőjévé lenni, t. i. a bölcsészeti, nyelv és történettudományi karé, szintén elsőrendű kulturális szükséglet.

Intézetünk egyetemi jellegét nyert. Am ha egyetemi jellegét nyert, akkor valóban egyetemmé is kell lennie, s az egyetem egykarúságátak^{csak} nagyon rövid, átmeneti időre szabad fenntartani; s hosszú időn át fenntartottva, elszárad, kivetkőzik egyetemi jellegéből. Egy karú egye-

Fa nemzeti műveltség

F felállítását al. kalmával

tem, mely a humanistikus ismeretek csak egyik részleges körének *tanítására* és művelésére szorítkozik valóban nem egyetem \angle ρ

Most pedig, végezetül, ifju barátaim, egyetemünk nagyreményü polgárai, Önökhöz van különösen néhány szavam.

Egyetemi rendszerünk a tanulás szabadságának elvén épült fel. A tanulásnak ezt a szabadságát nem szabad úgy értelmezni, hogy valaki az egyetemre felvétetvén magát, csak akkor és csak annyiban tanul, a mikor és a mennyiben ^{kedve vagy} szeszélye tartja. A szabadság bármely irányban az emberi életünk ^{ek} rendkívül drága kincse; de a szabadságnak az emberiség életében csak akkor van haszna, és értéke, ha önkorlátozással, önfegyelmezőssel párosul. Önkorlátozás és önfegyelmezés nélkül gyakorolt szabadság féktelenségre vezet s a féktelenség mindig romba dönti azt az intézményt mely a szabadsággal féktelenül visszaél.

Ezért Önök is, egyetemi polgárok, éljenek az egyetemi szabadsággal, de éljenek úgy, hogy tartsák önmaguk, szüleik és hazájuk iránti szigorú erkölcsi kötelességül, hogy az egyetemen tanulni fognak, hogy az egyetemen eltöltött időt önmaguk kiművelése céljából komolyan hasznukra fogják fordítani és hogy egyetemi polgári voltukat nem arra fogják használni, hogy az egyetemtől mennél távolabb tartsák magukat, de arra, hogy az egyetemtől mint alma matertől, az édes anyától mennél több szellemi táplálékot szívjanak magukba.

*↳ szociális életet
fenntartva, elsősorban,
kivédve az egyetemi
jellegéből! —*

Sajnos e tekintetben Magyarországon, különösen pedig azon a karon, a mely jelenleg csak egyedül kara egyetemünknek, nagyon sok a kívánni való s az állapotok immár oda fajultak, hogy társadalmunkban általánosan uralkodó nézettelé vált, hogy az egyetemi polgárnak, különösen a jogásznak felesleges az egyetemre járni és sokkal helyesebb ha beiratkozván az egyetemre, az egyetemre járás helyett más "okosabb" dolgot művel, esetleg anyagi hasznot hajtó foglalkozást üz, kenyeret keres.

Nem uraim ! Ez az álláspont nemcsak téves, ez egyenesen erkölcstelen.

Az egyetem nem azért van, hogy arra a középiskoláit bevégzett fiatal ember csak beiratkozzék s azután annak semmi más hasznát ne vegye. Mikor a fiatal ember az egyetemre lép, ezt azzal a tudattal teszi, hogy az addig általa látogatott tanító intézményél magasabb, attól sok tekintetben eltérő jellegű tanintézetre lép. S ha tanintézetre lép, akkor ennek a lépésnek következményeit viselnie kell, a tanintézetet tanulásra kell felhasználni s idejét nem szabad úgy töltetni, hogy csak a tanintézetre ne jusson semmi. Erre a tanintézetre lépni senki sem köteles, de ha valaki oda lép, azzal kötelezettségét is vállal nemcsak önmaga és eltartóival szemben, akik is végül e kötelezettség alól felmenthetnék - és sajnos, igen gyakran fel is mentik -, hanem kötelezettséget vállal a

köz iránt is, a mely az egyetemre lépett ifjútól az egyetem látogatását felmentés nélkül megköveteli. Az egyetemre lépés következményei alól pedig kivonná magát, önként vállalt kötelezettséget nem teljesíteni, ez nem csak helytelen, ez erkölcsileg is megengedhetetlen. p

Önök, uraim, egyetemi polgárok, az élet számára készülnek elő. Tanulják meg tehát az életből azt, hogy mily szerepe van az életben a kötelesség teljesítésnek. Soha az élet erre jobb alkalmat nem adott, mint jelenleg. Ha a kint dúló világháboruból hű szövetséges társunkkal, a nagy német nemzettel együtt győzedelmesen kerülünk ki, akkor ebben igen nagy s takán tulnyomó része lesz az ellenségeinkénél nagyobb erkölcsi erőnek; a mintaszerű szervezettségnek, a pontos kötelesség teljesítésnek. Pontos kötelességteljesítés nélkül sem háborukat nyerni, sem államokat igazgatni és mások dolgait ellátni, de semmiféle életpályát sem becsülettel megfutni nem lehet. A magyar ifjúságnak az a része, a mely a harctéren küzd és vérzik, követésre méltóan teljesíti kötelességét ~~ott~~ ott. Nekünk, a kik itthon maradtuk, azok helyett is kell dolgoznunk, a kik nincsenek itt. Ezért uraim, egyetemi polgárok, a kiknek nem jutott osztályrészül az, hogy a harctérre menjenek, teljesítsék azo-

kat a kötelességeiket, melyek itthon háradnak Önökre: járjanak az egyetemre, és kettőzött szorgalommal tanuljanak, hogy majdan kipótolhassák azoknak a helyét is, a kik elmentek és soha többé vissza térni nem fognak.

Én, mint az egyetemnek első tisztviselője a magam részéről kötelességem pontos teljesítésére fogadalmat teszek s Önöket egyetemi polgárokká beiktatásuk alkalmával egyenként tett fogadásukra emlékeztetem. A kötelességteljesítésben tanártársaimmal egyetemben Önök előtt jó példával akarok előljárni s ha mindnyájan: tanárok és tanuló kötelességek, hiven és igazán megtesszük kötelességeinket, akkor megvagyok győződve, hogy egyetemünkön, mely felállítására és kiépítésére nézve most az utolsó, beteljesedhetnek az Irás szavai, amely szerint az utolsók lesznek az elsők.

Úgy legyen !

A pozsonyi m.kir.Erzsébet-tudományegyetem második tanévét megnyitottnak nyilvánítom.